

**VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ –
TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA**

Hornicko - geologická fakulta
Institut ekonomiky a systémů řízení

**VÝHODY A NEVÝHODY ZAVEDENÍ EURA V ČR
THE ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF THE
IMPLEMENTATION OF EURO IN CZECH REPUBLIC**

bakalářská práce

Autor:

Vojtěch Brzoň

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Igor Černý, Ph.D.

Most 2009

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Ing. Igorovi Černému, Ph.D. za podnětné rady a odborné vedení.

Prohlášení

- Celou bakalářskou práci včetně příloh, jsem vypracoval samostatně a uvedl jsem všechny použité podklady a literaturu.
- Byl jsem seznámen s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – využití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a využití díla školního a § 60 – školní dílo.
- Beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB - TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3).
- Souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB - TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že údaje o bakalářské práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé bakalářské práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB - TUO.
- Bylo sjednáno, že s VŠB - TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona.
- Bylo sjednáno, že užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB - TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB - TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Mostě dne 24. 4. 2009

Vojtěch Brzoň

ANOTACE

Má bakalářská práce nese název: *Výhody a nevýhody zavedení eura v České republice*. Toto téma je v současnosti často diskutované. Otázka přechodu na euro je velmi komplikovanou. Ve své práci se věnuji společné měně jako takové a prvním snahám o její vytvoření. Nejdůležitější kapitola je věnována vlastním dopadům zavedení eura na vývoj České republiky. Například na inflaci, obyvatele, podnikový sektor, mezinárodní obchod a celkový ekonomický růst ČR.

Cílem práce je analyzovat proces zavedení společné měny euro v ČR, porovnat možné výhody i nevýhody přechodu na společnou měnu v České republice a popsat dopady, jaké tato změna na naši republiku bude mít.

ANNOTATION

Meine Bakkalararbeit trägt den Titel: **Die Vor- und Nachteile der Einführung des Euro in der Tschechische Republik**. Im Gegenwart ist dieses Thema oft erörten. Die Frage der Umstellung auf Euro ist sehr kompliziert. In meine Bakkalararbeit wende ich der gemeinsamen Währung als solche zu und der ersten Bemühungen von seiner Herausbildung. Das wichtigste Kapitel ist den einsamen Ausfällen der Umstellung auf Euro auf die Entwicklung der Tschechische Republik gewidmet. Zum Beispiel auf die Inflation, die Bewohner, den Betriebssektor, den Welthandel und gesamten ökonomischen Anstieg.

Des Ziel der Bakkalararbeit ist analysieren den Prozess der Einführung des Euro in der Tschechische Republik, vergleichen mögliche Vor- und Nachteile der Umstellung auf gemeinsame Währung in der Tschechische Republik und vollschreiben die Ausfällen, die die Änderung für unsere Republik haben wird.

Klíčová slova – Schlüssel Wörter

die Bakkalararbeit – bakalářská práce

Vor- und Nachteile – výhody a nevýhody

die Einführung – zavedení

die Umstellung – přechod

die gemeinsame Währung – společná měna

die Ausfällen – dopady

die Entwicklung – vývoj

vergleichen – porovnat

vollschreiben – popsat

1. ÚVOD.....	1
2. SPOLEČNÁ EVROPSKÁ MĚNA	2
2.1 Stručná historie záměru vytvořit společnou evropskou měnu	2
2.2 Projekt výstavby měnové unie	3
2.3 Předpokládané efekty z vytvoření evropské měnové unie	4
2.4 Legislativní přechod na euro	5
2.5 Specifika nově přistoupených zemí do EU a kritéria pro vstup do EMU	5
2.6 Euro – bankovky a mince.....	7
3. ZAVEDENÍ SPOLEČNÉ MĚNY V ČESKÉ REPUBLICE.....	9
3.1 Obecný zákon o zavedení eura v České republice	9
3.2 Etapy příprav na zavedení společné měny v ČR	10
4. MOŽNÉ DOPADY ZAVEDENÍ SPOLEČNÉ MĚNY NA VÝVOJ V ČR.....	13
4.1 Dopad zavedení eura na inflaci v ČR.....	13
4.1.1 V čem spočívá nebezpečí inflace?	14
4.1.2 V čem spočívá hrozba inflace v ČR po vstupu do eurozóny?	15
4.1.3 Vývoj inflace v zemích eurozóny po přijetí společné měny	16
4.2 Dopad na finanční trhy, ražebné, euro jako světová měna.....	17
4.3 Dopad zavedení eura na podnikový	18
4.4 Dopad zavedení eura na obyvatele	22
4.4.1 Přechod na euro – fixně stanovený přepočítací koeficient.....	23
4.4.2 Forma přepočítacího koeficientu a dopady na zaokrouhlování při přechodu na euro	24
4.4.3 Rizika spojená s nastavením přepočítacího koeficientu.....	25
4.5 Dopad zavedení eura na ekonomický růst.....	28
4.5.1 Ekonomický růst v ČR a vybraná specifika související s přijetím společné měny euro	29
4.5.2 Přispěje zavedení eura k dlouhodobému ek. růstu v ČR?	30
4.6 Dopady na daňový systém ČR	31
4.7 Veřejné mínění a euro	32
5. ZÁVĚR	36
POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE	37
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	38

1. ÚVOD

Má bakalářská práce nese název: *Výhody a nevýhody zavedení eura v České republice*. Toto téma jsem si zvolil z toho důvodu, že je v současnosti často diskutované a dle mého názoru velice aktuální. Otázka měnové unie a přechodu na společnou měnu je velmi komplikovaná a nelze ji jednoduše vysvětlit tak, aby se v ní orientoval každý člověk, jenž by se na základě těchto znalostí mohl objektivně rozhodnout, zda pro něj společná evropská měna je či není přijatelná. Já osobně si nedokážu jednoznačně odpovědět na otázku, zda výhradně souhlasím s přechodem na společnou měnu euro či nikoli. Sám bych chtěl do problematiky zavedení eura v ČR proniknout více do hloubky a k tomu by mi mělo pomoci vypracování této bakalářské práce.

Bakalářská práce se bude skládat ze tří kapitol. První z nich je věnována společné měně jako takové, prvním snahám o její vytvoření, založení Evropské měnové unie a kritériím, které je nutné splnit pro vstup do této unie. Další kapitola má název: Zavedení společné měny v České republice. V této kapitole se budu zabývat Obecným zákonem o zavedení eura v ČR a všemi etapami, kterými naše země v přechodu na společnou měnu projde. Blíže se budu věnovat etapě, kdy naše země vstoupí do kurzového mechanismu ERM II. Popíši jeho pozitivní i negativní stránky. Poslední a z mého pohledu nejdůležitější kapitola je věnována vlastním dopadům zavedení eura na vývoj České republiky. Například na inflaci, obyvatele, podnikový sektor, mezinárodní obchod a celkový ekonomický růst ČR.

Cílem práce je analyzovat proces zavedení společné měny euro v ČR, porovnat možné výhody i nevýhody přechodu na společnou měnu v České republice a popsat dopady, jaké tato změna na naši republiku může mít. Zjistit, jaké důsledky tento proces může mít pro jednotlivé sféry nejen života občanů, ale celé naší republiky jako takové. Pokusím se objasnit celý proces tohoto přechodu a zároveň tak odpovědět čtenářům mé práce na otázky, na které možná v médiích odpovědi nedostanou. Domnívám se, že u široké veřejnosti spíše panují obavy s přechodem koruny na euro. Moje práce možná zmírní obavy alespoň některých z nich.

2. SPOLEČNÁ EVROPSKÁ MĚNA

Zájem na měnové stabilitě v Evropě má hluboké kořeny. Pádovým důvodem pro zesílení zájmu a potřeby směřovat k měnové stabilitě byla měnová nestabilita ve 20. a 30. letech. Významný impuls k prohlubování integrace směrem k vytvoření hospodářské a měnové unie byl dán na summitu ES v Haagu v roce 1969.

2.1 Stručná historie záměru vytvořit společnou evropskou měnu

V roce 1970 byl zhotoven dokument nazývaný jako Wernerova zpráva. Záměrem této zprávy bylo vytvoření měnové unie do 10 let a to ve třech fázích. Realizace však byla přerušena v důsledku ropného šoku, kdy jednotlivé země přijaly opatření nad rámec povolených fluktuací směnných kurzů do 2,25%. Další jednání o stabilizaci kurzů národních měn vyústila v rozhodnutí zavést od března 1979 Evropský měnový systém (EMS), a to na summitu v Brémách. EMS znamenal velice úspěšný pokus o stabilizaci kurzů národních měn v ES. V roce 1988 ustavila Evropská rada komisi a pověřila ji úkolem prozkoumat možnost doplnění jednotného trhu měnovou unií s postupným zavedením společné měny. Zpráva této komise se stala východiskem pro mezivládní jednání o řešení problému měnové unie. Promítla se také do návrhu Maastrichtské dohody z roku 1992, jež je základem projektu vytvoření hospodářské a měnové unie platného v současné době.

Cesta k jednotné evropské měně nebyla jednoduchá a jednoznačná. Dynamika, kterou projekt Evropské měnové unie získal v roce 1990, byla do určité míry důsledkem odhodlání Francie, která si přála nahradit poručníctví Bundesbanky společnou kontrolou měnové politiky. Dalším faktorem bylo přání posílit struktury Společenství tak, aby si poradily s růstem síly Německa. Francouzi učinili ze své politiky ve vztahu k Německu evropskou politiku, kterou pak přijaly z různých důvodů za svou i některé další členské státy.

Projekt EMU byl podporován také ze strany průmyslových a finančních kruhů. Podnikatelé založili Sdružení pro Evropskou měnovou unii. Pro průmysl je důležitým argumentem jistota, s níž by podniky mohly dlouhodobě plánovat investice a obchod v rámci Společenství. Motivací byla také přetrvávající obava z toho, že by měnové problémy mohly narušit program jednotného trhu. Měnová unie by takové nebezpečí vyloučila.

Hospodářská a měnová unie měla samozřejmě také své odpůrce. Němci se obávali, že by k nim z partnerských zemí mohla být přenesena inflace. I když byly centrální banky a ministerstva financí nakloněny spolupráci, pracovali v nich také lidé, kteří nebyli ochotni se rozloučit s kompetencemi v makroekonomické politice. Mezi politiky, byla největším odpůrcem projektu britská ministerská předsedkyně Margaret Thatcherová. Především úspěch Mechanismů směnných kurzů však přispěl k tomu, že nakonec neměla sílu nastartovaný vývoj zvrátit. Schopnost britských vlád změnit směr tehdejšího vývoje závisel z velké části na tom, jak je v projektu zainteresováno Německo. Bundesbanka byla EMU v zásadě nakloněna. Výhrady měla ke konkrétním krokům směrem k měnové integraci do té doby, než budou ostatní země stejně úspěšné v potírání inflace jako Německo samo. Podpora myšlenky společné měny byla v Německu nadále velmi silná a po dokončeném sjednocení vlastní země zdůrazňovala německá vláda nutnost politické unie, která by držela v Evropě stabilitu. (<http://www.euroskop.cz/323/464/clanek/menova-unie---pro-a-proti/>)

2.2 Projekt výstavby měnové unie

Podle Maastrichtské smlouvy měla být jednotná evropská měna zavedena ve třech etapách. V prvních dvou etapách se sladily přístupy hospodářské politiky a vytvářely institucionální a právní předpoklady nutné pro přijetí eura.

První etapa započala v červenci 1990. Probíhala v ní liberalizace kapitálových toků a těsnější spolupráce členských států Evropské unie v otázkách ekonomických, fiskálních a měnových. Druhá etapa definovaná jako přípravná fáze vzniku evropské měnové unie byla započata roku 1994. Byl zřízen Evropský měnový institut jako předchůdce budoucí Evropské centrální banky. Cílem této instituce bylo připravit vstup do třetí etapy. „Konkrétní úkoly byly následující:

1. Intenzifikovat koordinaci národních měnových politik s cílem zajistit cenovou stabilitu;
2. Vytvořit rámec pro budoucí jednotnou měnovou politiku Evropské centrální banky, zvláště pak vyvinout měnovou strategii a adekvátní měnové instrumenty, technickou přípravu vytištění eurobankovek a dále rozvinout přeshraniční platební systémy;
3. Pravidelně publikovat zprávy o pokroku v přípravných pracích pro třetí fázi EMU, včetně zhodnocení situace v konvergenci“ (Czesaný, 2001)

Třetí etapa probíhala ve dvou fázích. Její začátek byl stanoven na 1. leden 1999. V letech 1999 - 2001 existovala jednotná měna pouze v bezhotovostní podobě na bankovních účtech. Konverzní kurzy národních měn jsou nevratně fixovány na hodnoty eura. Odpovědnost za jednotnou měnovou politiku přebírá Evropská centrální banka. Ostrý start nové evropské měny určily členské státy na 1. leden 2002. V listopadu 1999 se ministři financí zemí EU dohodli, že souběžné přechodné období eura a národních měn bude trvat maximálně dva měsíce.

„Vrcholné zasedání EU v květnu 1998 konstatovalo, že kritéria pro euro splnilo 11 zemí EU. Kurzy měn těchto zemí k euru byly ke konci roku 1998 trvale fixovány ve formě přepočítacích koeficientů. Od roku 2001 se k těmto zemím přidalo také Řecko. Mimo Eurozónu zůstaly tři země EU (Velká Británie, Dánsko a Švédsko). V polovině roku 1998 zahájila činnost Evropská centrální banka (ECB), která řídí měnovou politiku Eurozóny. ECB koordinovala zavedení jednotné měny euro, včetně přípravy oběživa v nové měně. Evropská centrální banka a národní centrální banky všech 27 zemí Evropské unie, které s ní spolupracují, tvoří dohromady Evropský systém centrálních bank.“
(<http://www.euroskop.cz/318/458/clanek/euro---zakladni-informace/>)

2.3 Předpokládané efekty z vytvoření evropské měnové unie

Vytvoření Evropské měnové unie je logickým a přirozeným doplňkem jednotného evropského trhu. Primárním cílem společné měny je zvýšit cenovou transparentci a tím i konkurenci a ekonomický růst. K výchozím záměrům zavedení eura patří snížení kurzových rizik účastnických zemí a s nimi spojených transakčních nákladů. To umožní vytváření spolehlivější báze pro plánování obchodu, pro dlouhodobé investice a pro úsporu nákladů podnikatelského sektoru a spotřebitelů. Pomocí společné měny by se mělo předcházet nadměrným fluktuacím či devalvacím. Existence měnové unie má působit na prohloubení likvidity finančního trhu, ve srovnání se současnými fragmentovanými měnovými trhy nabízí podstatné rozšíření investičních a finančních příležitostí. Konkurence se zvýší jak mezi kapitálovými trhy, tak mezi finančními centry, bankami a pojišťovacími společnostmi. Přínosy z toho pocítí zejména klienti bank.

Euro hraje v mezinárodním měnovém systému roli jako obchodní, investiční a rezervní měna. Společná měna je schopna čelit negativním dopadům masivnějších kapitálových přílivů a odlivů inflace. Se stabilitou eura se zvyšuje váha Evropy v mezinárodním měnovém systému a podíl její odpovědnosti za stabilitu mezinárodního

měnového systému vůči USA a Japonsku. Ekonomické a politické přednosti EMU vnímají obyvatelé Evropy v několika podobách jako spotřebitelé, zaměstnanci, turisté a investoři. Pro spotřebitele je přínosem větší cenová transparence a efekty z růstu konkurence v Evropě. Jednotná měna by měla vést k cenové harmonizaci a nižším cenám. Vznik společné měny umožnil snížení transakčních nákladů a komplikovanou výměnu při cestách do jiných zemí. Pozitivní efekty pro obyvatelstvo znamenají především zlepšení investiční příležitosti bez měnových rizik a nárůst trhu s likvidními obligacemi a akciemi. Větší transparentnost a nárůst konkurence vede ke zlevnění finančních služeb.

Evropská měnová unie nemá být pouze hnací silou rozvíjení ekonomické integrace, ale i významným faktorem politického sjednocování Evropy. To znamená, že Evropská měnová unie nepřispívá pouze k vyšší výkonnosti ekonomiky a tím i vyšší životní úrovni, ale také k mírotvorným procesům a rozvíjení partnerství.

2.4 Legislativní přechod na euro

„V roce 1996 bylo rozhodnuto, že Evropská komise vytvoří dvě regulační směrnice spojené s přechodem na euro, které budou přijaty ve dvou krocích:

- První regulační opatření přijaté v roce 1997 vychází z článku 235 dohody o EU, která je zaměřena na aplikaci ve všech členských zemích EU. Tato první regulační směrnice se týká principu kontinuity kontraktů po přechodu na společnou měnu. Obsahuje též některé praktické aspekty měnové konvergence, jako např. počet desetinných míst při fixaci kurzů měn, který byl stanoven na šestimístný. Obsahem první regulační směrnice je též název společné měny – euro – a její rozčlenění na 100 centů.
- Druhá regulační směrnice vychází z článku 109/4 dohody o EU. Obsahuje legislativní statut eura v relaci k národním měnám během přechodového období a po něm.“ (Czesaný, 2001)

2.5 Specifika nově přistoupených zemí do EU a kritéria pro vstup do Evropské měnové unie

Ve srovnání se západoevropskými ekonomikami je většina nových členů EU ekonomicky méně vyspělých. To se vyznačuje nižší úrovní vytvořeného produktu na obyvatele a nižší cenovou hladinou. Lidé v těchto zemích při přepočtu na nějakou

společnou měnovou jednotku vydělávají méně než občané země ekonomicky vyspělejší, ale zároveň vydají za určité druhy statků méně peněz vyjádřeno opět v této společné jednotce. S tím ale, jak dochází k rozvoji těchto ekonomik, se také zvyšuje produktivita práce, lidé dostávají vyšší mzdy, ceny statků rostou a cenové hladiny se mezi ekonomikami postupně vyrovnávají. Opět jde o skutečnost, kterou lze rozpoznat porovnáním statků při jejich přepočtu na společnou měnu v delším časovém horizontu.

K cenovému vyrovnání dochází prostřednictvím dvou kanálů. Zaprvé přes inflační diferenciál (rozdíl mezi domácí a zahraniční inflací), kdy v domácí ekonomice rostou ceny rychleji než v zahraničí nebo pomocí posilování nominálního měnového kurzu domácí měny. Spotřebitelé domácí ekonomiky vnímají první jev citlivěji, protože jsou přímými svědky růstu cen. Naopak posílení národní měny je pro konečného spotřebitele patrné až při vycestování do zahraničí.

Účast v EMU je podmíněna splněním určitých kritérií. Tato jsou ustanovena tak, aby země prokázaly slučitelnost stabilizační politiky a ekonomického vývoje, který vytváří solidní bázi pro stabilitu eura.

- **Míra inflace** – průměrná míra inflace nesmí po dobu 12 měsíců překročit průměrnou míru inflace tří členských zemí s nejnižší mírou o více než 1,5 %.
- **Směnný kurz** – členský stát musí participovat na měnovém kurzovém mechanismu a dosahovat normálních kolísání kurzu ve vymezeném rozpětí, a to alespoň v období posledních dvou let před závěrečným vyhodnocením konvergenčního procesu.
- **Úroková míra** – má být taková, aby nepřekračovala o více než dvě procenta úrokovou sazbu těch členských států, které dosahují nejnižší míry inflace. Referenčním obdobím je jeden rok před vyhodnocením.
- **Rozpočtové deficit** – deficit státního rozpočtu nesmí překročit 3% HDP. Rozpočtem se rozumí souhrn rozpočtů státu, jednotlivých regionů a fondu sociálního zabezpečení.
- **Státní dluh** – nesmí překročit 60% hodnoty HDP.

2.6 Euro – bankovky a mince

Bankovky a mince v euroměně se vyrábějí v národních centrálních bankách Eurozóny. Mezinárodní zkratkou pro euro je EUR, jako symbol se používá stylizované řecké písmeno epsilon €. Euromince i eurobankovky byly do oběhu uvolněny 1. ledna 2002. Do současné doby zavedlo euro 15 členských států EU: Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko a Španělsko. Euro dále užívají čtyři evropské mikrostáty, které mají měnovou unii s členskými státy EU (Andora, Monako, San Marino a Vatikán), a také Černá Hora a bývalá srbská provincie Kosovo.

Euromince

Euromince mají 8 nominálních hodnot: 1 eurocent, 2 eurocenty, 5 eurocentů, 10 eurocentů, 20 eurocentů, 50 eurocentů, 1 euro a 2 eura (viz. Obrázek 1).

Rub 1, 2 a 5 centů zobrazuje část zemského glóbu, na které se nachází evropský kontinent. Mince hodnoty 10, 20 a 50 centů, 1 a 2 eura zobrazují samotnou Evropu. Na všech mincích je rovněž vyobrazeno 12 unijních hvězd. Zatímco rub je jednotný pro všechny země používající euro, druhá strana mincí je „národní“. Každý stát vydává euromince s vlastní lícovou stranou, která je buď na všech mincích stejná nebo má každá hodnota svůj vlastní motiv. Monarchie mají zpravidla na lícní straně portrét panovníka, republiky na euromincích užívají různé národní, kulturní či přírodní motivy nebo památky. (<http://www.euroskop.cz/318/458/clanek/evropska-mena/>)

Obrázek 1 Euromince

Pramen: <http://www.euroskop.cz/52/65/clanek/evropska-mena/>

Eurobankovky

Eurobankovy mají sedm nominálních hodnot: 5, 10, 20, 50, 100, 200 a 500 E, které se odlišují velikostí a barvou (příklady eurobankovek na Obrázku 2). Podoba eurobankovek vzešla z celoevropské soutěže, která byla vyhlášena při zasedání Evropského měnového institutu v únoru 1996. Za vítězný byl vybrán návrh Roberta Kaliny z Österreichische Nationalbank. Za ústřední téma jednotlivých bankovek autor zvolil architektonické slohy, které utvářely a utvářejí ráz evropského kontinentu od antiky do současné doby. Z důvodu nestrannosti a nemožnosti uvést příklad architektury ze všech členských států Unie dbal autor na to, aby jednotlivé ukázky architektury nepředstavovaly žádnou konkrétní památku. Na přední straně jsou zobrazeny okenní kružby a portály, které symbolizují evropského ducha otevřenosti. Mosty na rubové straně mají představovat spojení mezi evropskými národy a mezi Evropou a zbytkem světa. Vedle motivu evropské vlajky jsou na bankovkách rovněž uvedeny iniciály Evropské centrální banky v pěti jazykových verzích, název „EURO“ v abecedách používaných v EU (latinské a řecké), mapa Evropy na zadní straně, podpis prezidenta Evropské centrální banky a značka © označující ochranu autorských práv.

Obrázek 2 Eurobankovky

Pramen: <http://www.bankovkyeuro.cz/>

3. ZAVEDENÍ SPOLEČNÉ MĚNY V ČESKÉ REPUBLICE

Pro skupiny tzv. nových členských zemí EU, mezi které patří i naše republika, jež byly přijaty v květnu 2004 a lednu 2007 platí, že budou muset dříve či později vstoupit do eurozóny, tedy nahradit své národní měny společnou měnou euro. Mají pouze dočasnou výjimku na zavedení eura do doby, než budou jejich ekonomiky připraveny na tak závažný krok, jako je vstup do eurozóny. K tomuto kroku se dané státy zavázaly podepsáním a ratifikací Smlouvy o přistoupení. Problémem je především identifikace vhodného okamžiku vstupu do eurozóny. Ten lze definovat jako situaci, kdy přínosy spojené s přijetím společné měny převáží nad náklady s tímto krokem spojenými.

ČR se dnes účastní třetí fáze Hospodářské a měnové unie, ale jako země, na kterou je uplatňována přechodná výjimka pro zavedení eura. Podmínkou pro přijetí do eurozóny je splnění vstupních makroekonomických kritérií (tzv. maastrichtská kritéria) a provedení některých legislativních úprav - přizpůsobení právního řádu ČR pro zavedení eura.

3.1 Obecný zákon o zavedení eura v České republice

Otázkou zavedení eura v ČR se zabývá Obecný zákon o zavedení eura v ČR, jehož cílem je vytvořit obecné právní předpoklady pro zavedení eura v ČR a začlenění ČR do eurozóny. Zákon by měl pokrývat nejzávažnější právní aspekty zavedení eura v ČR a poskytnout základní právní rámec pro úspěšný a hladký přechod na novou měnu. Bude navazovat na základní práva Evropských společenství týkající se zavedení eura a zároveň respektovat judikaturu Evropského soudního dvora k této problematice. Obecný zákon bude také východiskem pro novelizaci dalších právních předpisů nutnou pro zavedení eura.

Existuje několik možností, jak legislativně zajistit potřebnou změnu odkazů na národní měnu na odkazy na euro. Česká republika volí předložení změnového zákona vedle Obecného zákona, ovšem ještě přede dnem zavedení eura. Tento přístup byl zvolen zejména z důvodu právní jistoty, kdy občan po zavedení eura v právních předpisech vždy uvidí odkaz na euro a nebude muset přepočítávat. Dalším formálním důvodem je dále v současnosti nemožná tzv. nepřímá novelizace zákona, kdy Obecný zákon nemůže, jakožto právní předpis pozdější prostým zavedením peněžní jednotky euro na území České republiky nepřímo měnit právní předpis dřívejší, neboť v současnosti je striktně vyžadována pouze tzv. novela přímá, kdy se novelizace provádí vždy novelizací stejného předpisu.

Základní principy Obecného zákona jsou téměř totožné se základními principy zavádění eura, jak vyplývají z platných evropských předpisů. Obecný zákon bude obsahovat ustanovení o opatřeních souvisejících se zavedením eura jako měny a eurobankovek a euromincí jako zákonných platidel v ČR – půjde o princip jednorázového zavedení eura, tzv. velký třesk, tedy princip rozdílný od postupu ve většině zemí eurozóny, kde proběhlo přechodné období, v němž euro bylo po dobu 3 let pouze měnou používanou bezhotovostně a až poté byly eurobankovky a euromince v oběhu jako zákonné platidlo.

Obsahem zákona bude zejména odkaz na přepočítací koeficient a odkaz na způsob přepočtu z koruny na eura, případně jiné měny. Přepočítací koeficient bude stanoven Radou EU ve zvláštním nařízení. Všechny korunové hodnoty se budou přepočítávat pouze na základě tohoto koeficientu a nebude možné použít jiný přepočítací poměr. Přepočítací koeficient bude stanoven na šest platných číslic, bude vyjadřovat ekvivalent jednoho eura v českých korunách a nesmí být zaokrouhlován ani upravován na menší počet platných číslic.

3.2 Etapy příprav na zavedení společné měny v ČR

V dlouhodobém horizontu lze očekávat 5 kvalitativně odlišných etap na cestě k zavedení společné měny v ČR.

a) příprava na členství ČR v EU před zavedením společné měny u první skupiny zemí – banky poskytující přeshraniční služby budou nuceny nabídnout svým klientům veškerý sortiment služeb v euru, po dobu trvání přechodného období duplicitně s dosud existujícími národními měnami jednotlivých členských zemí zahrnutých v pásmu společné měny. Tento postup bude sice nákladný, ale umožní udržení konkurenceschopnosti v dané oblasti. Každá moderní evropská banka si buduje „eurostrategii“ pro sebe sama a pro své klienty sestávající se z těchto bodů:

- shromažďování informací
- sestavení koordinačního týmu pro zavádění eura,
- určení oblastí adaptace,
- definování strategie přechodu na euro,
- definování změn (změny v oblasti služeb a produktů)

Pro banky jsou základními prioritami strategie klientského přístupu, strategie obchodní soutěže a dostupnost bankovních služeb a produktů znějících na euro. Poměrně

vysoká důležitost je přikládána flexibilitě vnitřní organizace banky. Zavedení euroměny bude pro české banky jednoznačně znamenat:

- přizpůsobení informačních systémů,
- přípravu zaměstnanců banky,
- přizpůsobení v oblasti právní služby,
- nové konzultační služby pro management,
- konverzi v oblasti produktů (zejména v oblasti platebního styku).

b) *příprava na členství ČR v EU po zavedení společné měny* – budou uvolněna poslední omezení pohybu kapitálu, sjednotí se podmínky podnikání subjektů na finančním trhu v ČR. V tomto období se nejvíce sblíží standardy s EU a nastane i určitá konsolidace domácího trhu, včetně doprivatek většiny strategických subjektů, zejména bank, proběhnou legislativní i institucionální změny.

c) *členství ČR v EU prozatím bez účasti v kurzovém mechanismu (ERM II)* – samotný vstup do EU bude doprovázen prudkým nárůstem konkurence, nejen v bankovním sektoru. Proces otevírání českého trhu bude dokončen, což přinese obrovský konkurenční tlak, v němž obstojí jen ti nejlépe připravení. V této etapě bude moci ČR realizovat relativně autonomní měnovou politiku, avšak přesto bude nutné zvážit stupeň harmonizace měnových nástrojů České národní banky s nástroji Evropské centrální banky v rámci oblasti společné měny. Postupné sladování měnových nástrojů umožní plynulejší přechod ČR do Evropské měnové unie.

d) *členství ČR v EU včetně účasti v kurzovém mechanismu (ERM II)* – účast v kurzovém mechanismu je dobrovolná, i když se předpokládá, že do něho všechny země vstoupí. Smlouva o EU totiž stanovuje povinnost dodržovat flukтуаční pásmo kurzového mechanismu bez značného napětí alespoň po dobu dvou let před vstupem do Evropské měnové unie, což prakticky znamená předchozí dvouletou účast v kurzovém mechanismu.

e) *splnění konvergenčních kritérií a vstup do zóny společné měny* – Česká národní banka (ČNB) se stane součástí Evropského systému centrálních bank (ESCB). Bude fungovat jako jeho výkonný nástroj. Autonomie ČR v řízení měnové a devizové politiky bude plně předána řídicímu centru – Evropské centrální bance (ECB). Mělo by dojít k harmonizaci nástrojů měnové politiky. Z rizik, která jsou společná pro všechny členy Evropské měnové unie (EMU), je možné uvést ztrátu autonomní měnové politiky. Hrozí nerovnoměrný vývoj nezaměstnanosti mezi

zeměmi EMU a migrace pracovních sil. Specifickým nebezpečím pro ČR, jako zemi s relativně nižší životní úrovní, je plná transparentnost rozdílů v mzdové a životní úrovni po vstupu do EMU. (Czesaný, 2001)

Mechanismus ERM II: pozitivum či negativum procesu evropské měnové integrace?

Vznikem Hospodářské měnové unie (HMU) k 1. 1. 1999 zaniká nejen původní Evropský měnový systém z roku 1979, ale také mechanismus ERM. Evropská rada den 16. 6. 1997 rozhodla o zřízení nástupnického mechanismu směnných kurzů ERM II. Jeho fungování je upraveno „Dohodou mezi Evropskou centrální bankou a národními centrálními bankami členských států mimo eurozónu o provozních postupech mechanismu směnných kurzů ve třetí etapě HMU“. Nový mechanismus se týká zemí, které jsou sice členy HMU, resp. EU, ale zatím nejsou členy eurozóny (státy s dočasnou výjimkou na zavedení společné měny euro). Členské státy EU, včetně těch, které prozatím nejsou členy eurozóny, však musí považovat svou kurzovou politiku za věc společného zájmu všech zemí EU.

Účast v ERM II je pro členské státy EU mimo eurozónu dobrovolná. Členský stát, který se ERM II neúčastní od počátku, se do něj může zapojit později. V mechanismu ERM II je aplikován přístup, který činí euro středem celého kurzového systému. Na společnou měnu jsou pak zafixovány měny členských zemí mechanismu ERM II.

Pobyt v ERM II souvisí s plněním kurzového konvergenčního kritéria. Země zapojené do ERM II zafixují v době vstupu do tohoto mechanismu svou měnu vůči euru, přičemž flukтуаční pásmo je stanoveno na $\pm 15\%$. Plnění kurzového konvergenčního kritéria a členství v ERM II není možné zaměňovat. Země se na jedné straně může účastnit ERM II a na druhé straně nemusí plnit kurzové kritérium. Centrální banka země má zájem být členem ERM II, např. z důvodu získání kurzové stability, ale současně nemá v plánu přijmout po dvou letech členství v ERM II společnou měnu euro. (Lacina et al., 2007)

4. MOŽNÉ DOPADY ZAVEDENÍ SPOLEČNÉ MĚNY NA VÝVOJ V ČESKÉ REPUBLICE

V úvodu této kapitoly bych shrnul nejdůležitější výhody a nevýhody zavedení a fungování jednotné evropské měny. Společná měna v první řadě znamená větší pokrok v evropské integraci. Euro se stalo významným konkurentem silných světových měn jako je americký dolar a japonský jen a v některých oblastech je dokonce nepoužívanější měnou. Přináší transparentnost a srovnatelnost cen a přispívá ke zrychlení a zjednodušení příhraničních plateb, které se tak v podstatě stávají platbami vnitrostátními. Tato výhoda platí přiměřeně i pro platby v euru z ČR do zemí EMU, protože i náš stát se připojí k trendu zjednodušování a zrychlování příhraničních plateb v této měně. Používáním nové měny znamená také výrazné snížení řady transakčních nákladů. Počínaje snížením nákladů souvisejících s poplatky za vedení účtů, odpadnutí nákladů na poplatky za dosavadní směnárenské operace. Euro je měnou velkého a likvidního finančního trhu, který je se svými 290 mil. obyvatel největším na světě a reprezentuje světově nejvýznamnější kulturní i ekonomickou oblast.

Neomezený pohyb kapitálu může naopak přinést nebezpečí přelévání zdrojů z oblastí s nižší produktivitou do oblastí, kde je produktivita vyšší. Další nevýhodou je to, že směnný kurz a úrokové sazby nebude možné používat jako nástroj obchodní a měnové politiky. Přejít na euro také přináší pro každý podnik i nové náklady spojené s adaptací na euro, včetně nákladů na přípravu managementu a zaměstnanců, informovanost klientů, informační materiály, zpracování dat atd.

4.1 Dopad zavedení eura na inflaci v ČR

Inflace představuje nárůst celkové cenové hladiny v čase a snížení kupní síly peněz v dané ekonomice. Nižší kupní síla peněz znamená, že za jednu peněžní jednotku lze po zvýšení cen koupit menší množství zboží. Nejedná se tedy o snižování kupní síly obyvatelstva, neboť inflace obsahuje růst cen, se kterými rostou obdobně i důchody, resp. mzdy v dané ekonomice. K tomu však nemusí dojít ve stejném okamžiku.

Obava z razantního a náhlého zvýšení cen v domácí ekonomice České republiky ihned po vstupu do eurozóny představuje jeden z hlavních argumentů podporujících tzv. pomalou variantu přijetí eura v naší zemi. Odhad vývoje cen v ČR, stejně jako v jiných zemích ucházejících se o vstup do eurozóny, není výsledkem jednoduché analýzy. Možným vodítkem pro odhad vývoje cen po přijetí eura jsou dosavadní zkušenosti vyspělých i méně vyspělých členských zemí.

4.1.1 V čem spočívá nebezpečí inflace?

Ekonomice nebezpečná je především *pádivá* forma inflace. Ta se vyjadřuje dvouciferným číslem, přičemž krajním případem je i *hyperinflace*, kdy ceny rostou v řádu stovek až tisíců procent ročně. Naším podmínkám více realistická hrozba pádivé inflace vytváří celkově podnikatelsky nepříznivé klima, kde faktor nejistoty ohledně budoucího vývoje způsobuje odliv investic z domácí ekonomiky, snižuje motivaci podstupovat podnikatelské riziko a vytváří prostor pro zakořenění inflačních očekávání a vyvolání následné setrvačné inflace.

Problémem může být naopak jednociferná a na první pohled relativně nízká mírná inflace, pokud není veřejností očekávána. *Neočekávaná inflace* způsobuje nerovnoměrnou distribuci důchodů tzn., že např. zvýhodňuje dlužníky oproti věřitelům, dočasně snižuje reálný příjem obyvatel, jejichž mzdy podléhají obvykle pružné indexaci a valorizaci (důchodci, učitelé, státní úředníci...), nabourává finanční plány výrobců a obchodníků, snižuje informační schopnost cen apod. Tato inflace je faktorem nejistoty, která může způsobit vysoká inflační očekávání.

Negativní účinek má také tzv. *nerovnoměrná inflace*, kde ceny některých položek rostou rychleji než jiných. Například rostou ceny spotřebitelsky více citlivých položek – potraviny, zdravotní péče, energie apod., přičemž dochází ke stagnaci, popř. i poklesu cen jiných položek (např. elektronika a jiné spotřební zboží). Vnímání růstu cen citlivých položek jako např. potravin může ovlivnit očekávání vysoké budoucí inflace domácím obyvatelstvem, což může značně zkomplikovat hlavní úkol většiny centrálních bank v podobě udržení stálých cen.

Zamezení hrozby neočekávané či nepřijatelně vysoké míry inflace je hlavní prioritou centrálních bank včetně Evropské centrální banky (ECB) a České národní banky (ČNB). Deklarovaný dlouhodobý cíl ECB je cenová stabilita vyjádřená 2% mírou inflace, která odpovídá tzv. *fiktivní inflaci*. Ta odráží růst nákladů spojených s inovacemi,

výzkumem a nárůstem kvality výrobků. Plnění hlavního cíle, kterým je cenová stabilita, nařizuje České národní bance také ústava ČR. Ta se snaží provádět politiku nízké, popř. klesající inflace. Po vstupu do eurozóny převezme tento úkol Evropská centrální banka. (Lacina et al., 2007)

4.1.2 V čem spočívá hrozba inflace v ČR po vstupu do eurozóny?

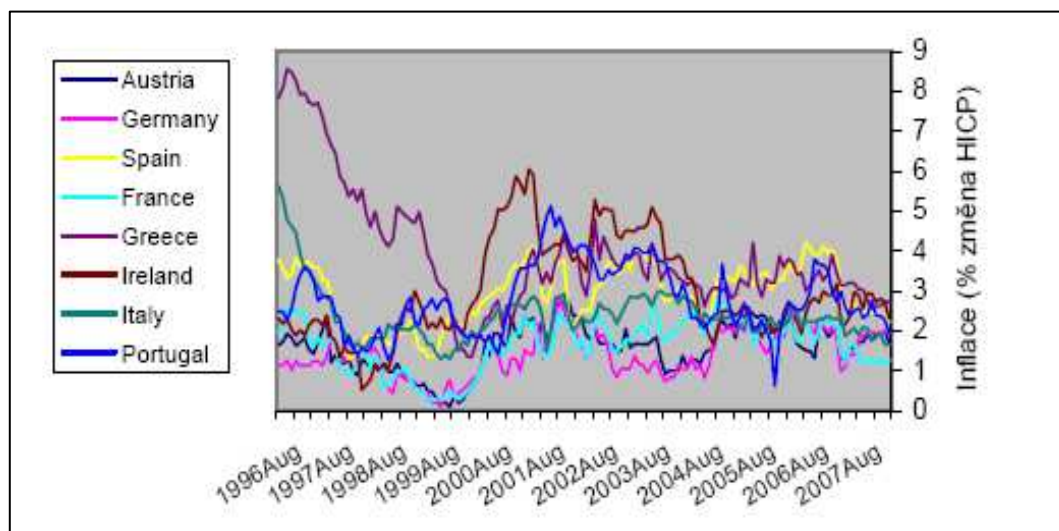
„Při stručném vysvětlení rizik spojených s vysokou, neočekávanou a nerovnoměrnou inflací se nabízí otázka, proč se po přijetí eura bát inflace více než nyní. Odpovědí je riziko definované v rámci teorie optimálních měnových oblastí, která představuje základní teoreticko-metodologické východisko odborných diskuzí o hodnocení připravenosti jednotlivých zemí formovat společnou měnovou unii. Největší potenciální hrozba je v rámci uvedené teorie charakterizována v podobě výskytu tzv. asymetrického šoku v některé členské zemi měnové unie. Jednoduchým příkladem asymetrického šoku souvisejícím s rostoucí inflací může být neočekávaný nárůst agregátní poptávky – např. vlivem masivního přílivu zahraničních investic, růstem spotřebitelské poptávky či nezodpovědným zvyšováním výdajů státního rozpočtu některé ze zemí měnové unie, přičemž ostatní země tímto šokem postiženy nejsou. Národní centrální banky členských zemí měnové unie, již na hrozbu nárůstu inflace nemohou svými restriktivními opatřeními zareagovat, neboť tato funkce nyní spadá výhradně do kompetencí Evropské centrální banky. Případná reakce ECB s cílem potlačit případný inflační nárůst však nemůže být zacílena pouze na postižené státy či regiony, neboť působení měnově – politických nástrojů ECB je plošné. Případné zvyšování úrokových sazeb by tak ovlivnilo i ostatní státy měnové unie, které inflačním tlakům nečelí. Adaptace šokem postižených ekonomik v měnové unii tedy probíhá jinými alternativními mechanismy – zejména pomocí fiskálních restriktivních opatření. Z hlediska ČR analogicky platí, že po vstupu do eurozóny ztrácí ČNB funkci nejvyšší měnové autority a strážce cenové stability a případné inflační tlaky postihující pouze naši zemi pak musí být řešeny alternativními způsoby“. (Lacina et al., 2007)

4.1.3 Vývoj inflace v zemích eurozóny po přijetí společné měny

Při odhadu možného budoucího vývoje míry inflace v nových členských zemích eurozóny včetně ČR lze analyzovat dopad přijetí eura na inflaci v současných členských státech. Z dlouhodobého hlediska došlo v eurozóně k určitému sladění. Průměrná míra inflace se v současnosti přibližuje hodnotě 2% (viz Obrázek 3), což je cíl stanovený Evropskou centrální bankou.

Přesto, že z níže uvedeného obrázku je patrné dlouhodobé sladění míry inflace jejíž vývoj se ve všech zemích zdá být podobný, skutečností je, že po celou dobu členství eurozóny vykazují mnohé země významné inflační diferenciály, tzn. odchylky od průměrné míry inflace pro celou eurozónu. Jedná se přitom o země, jejichž příčiny vyšší či nižší míry inflace nejsou shodné. Ospravedlněním vyšší míry inflace např. pro Irsko je dlouhodobý dynamický růst. Důvody vyšší míry inflace Španělska a Portugalska jsou odlišné a nejsou podloženy podobným ekonomickým růstem jako v případě Irska.

Obrázek 3 Vývoj inflace ve vybraných zemích eurozóny

Pramen: Lacina et al. 2007

„Nejpravděpodobnější vývoj míry inflace v ČR po přijetí eura je možné stručně charakterizovat přetrvávajícími kladnými inflačními diferenciály – tedy mírně vyšší inflací v řádu jednotek procentních bodů oproti průměru eurozóny. Důvodem je proces dohánění cenové úrovně související s přibližováním ekonomické úrovně ČR a vyspělejších zemí eurozóny, který bude po přijetí eura probíhat přes tzv. inflační kanál. Skutečná výše inflace v české ekonomice v období po přijetí eura však bude kromě procesu dohánění

ekonomické a cenové úrovně vyspělých členských ekonomik ovlivněna také dalšími faktory, které s měnovou integrací zjevně nesouvisí. Jde o obtížně předvídatelné vlivy vývoje cen klíčových surovin na světových trzích, vývoje ekonomik našich strategických obchodních partnerů či v neposlední řadě agregátní nárůst mezd v sektoru služeb a průmyslu v české ekonomice. Vliv uvedených faktorů na inflaci lze z dlouhodobého pohledu těžko separovat a předvídat. Přesto, budeme-li předpokládat, že se v průběhu našeho vstupu do eurozóny nevyskytnou výrazné nabídkové či poptávkové šoky s významným vlivem na vývoj domácí cenové hladiny.“ (Lacina et al., 2007)

4.2 Dopad na finanční trhy, ražebné, euro jako světová měna

Zásadní úlohou finančních trhů je přesun prostředků od subjektů s jejich přebytkem, k těm, jichž se prostředků nedostává, ale mají nápady na jejich produktivní využití, tzn., že investují nefinanční podniky.

Euro je globální měnou, která neplní své základní funkce pouze v eurozóně, ale i mimo její území. Z toho vyplývají pro země zapojené do bloku s jednotnou měnou převážně výhody, které se dají shrnout do tří bodů:

- 1) Nižší náklady na obstarání kapitálu pro české podniky a domácnosti.
 - 2) Vyšší zájem o česká aktiva (dluhopisy, akcie) denominovaná v EUR, s kterými bude jednodušší obchodovat nebo alespoň obchody vypořádávat. To by mělo dodat pozitivní impuls k vyšší integraci českého kapitálového trhu s evropským finančním prostorem.
 - 3) Podíl na výnosu z relativně vyššího ražebného, a z toho vyplývající zisk pro ČNB.
- (Lacina et al., 2007)

Euro je podle mnoha měřítek považováno za světovou měnu číslo dvě hned po americkém dolaru. Světovou měnou rozumíme takovou měnu, která se používá ve všech svých funkcích (transakční, denominační, uchovatel hodnoty) mimo hranice země. Důležitá je otázka, související s hodnocením výhod či nevýhod přijetí eura v ČR. K čemu je dané ekonomice (např. ČR) užitečné, že má její měna světové postavení? Z titulu světové měny plyne dané zemi několik výhod. K hlavním pozitivním důsledkům jejího světového postavení patří nízká cena dluhu a dodatečný výnos z ražebného. Ražebné je rozdílem mezi nominální hodnotou bankovek a mincí, které centrální banka vydala, a náklady na jejich výtisk nebo ražbu. Tento rozdíl tvoří přímý zisk centrální banky. Bylo by

silně zjednodušující tvrdit, že Česká republika s přijetím eura vydělá na vyšším ražebném. Výnosy z ražebného jsou totiž v rámci eurozóny nejprve centralizovány. Příspěvek každé země závisí na množství emitovaného oběživa, resp. hodnotě aktiv národních centrálních bank. Tyto centralizované příspěvky jsou pak rozděleny podle podílu členské země na celkovém kapitálu ECB, který je rozhodující pro rozdělení celkových výnosů z úročených aktiv. Přijetí eura by na bilanci ČNB mělo i další pozitivní efekt, a to v podobě zastavení ztrát plynoucích ze znehodnocení devizových rezerv ČNB. Za čímž stála v posledních letech rychle posilující česká koruna. Jejím zafixováním by se ztráty ze znehodnocení zastavily. (Lacina et al., 2007)

4.3 Dopad zavedení eura na podnikový sektor

Česká ekonomika je malá a vysoce otevřená ekonomika, která je zapojena do mezinárodní dělby práce. Největší obchodní a kapitálovou propojenost vykazuje Česká republika se zeměmi EU, kde naprosto dominantní podíl tvoří země eurozóny. Zavedení eura představuje pro podnikovou sféru změnu, která s sebou přinese jak výhody, tak i nevýhody. Zatímco výhody budou mít charakter úspory nákladů a budou rozloženy do celého časového období pro přijetí eura, náklady budou mít formu jednorázových dodatečných výdajů koncentrovaných v největší míře do roku před zavedením eura.

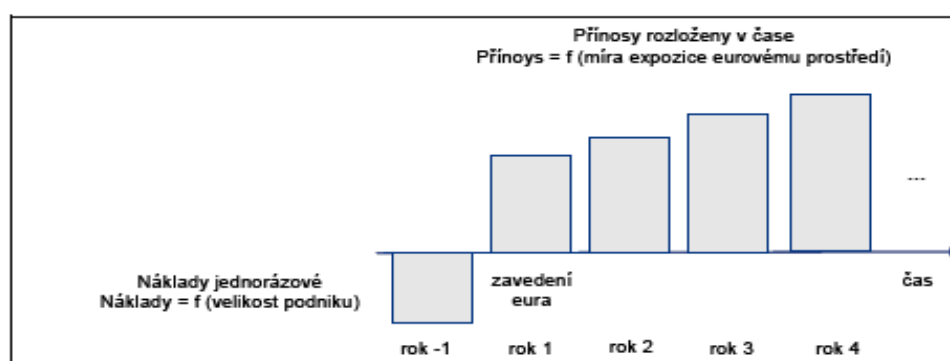
Přínosy a náklady zavedení eura na podnikový sektor

Výhody, respektive přínosy, budou mít především charakter dlouhodobých úspor nákladů při operacích se zahraničím. Nahrazení české koruny eurem povede k eliminaci kurzového rizika a nákladů s ním spojených stejně jako k nížení transakčních a konverzních nákladů při obchodním styku se zahraničím. Platí, že míra vystavení zahraničnímu eurovému prostředí určuje přínosy podniků spojené se zavedením eura. Čím vyšší zapojení do obchodu a jiných transakcí s eurozónou, tím vyšší úspory nákladů. Náklady na zavedení eura mají především povahu jednorázových dodatečných výdajů na úpravu účetních a jiných softwarových informačních systémů, ceníků, zvýšené komunikace a osvěty s odběrateli a dodavateli. Jednorázové náklady spojené se zavedením eura příliš nezávisí na míře zapojení do zahraničního eurového prostředí. Náklady souvisejí spíše s velikostí firmy. Charakter nákladů a výnosů souvisejících se zavedením eura, spolu s jejich rozložením v čase, jsou zřetelně zaznamenány na Obrázku 4.

Přímé a jisté přínosy vyplývající ze zavedení eura pro podnikový sektor spočívají především v odstranění kurzového rizika se zeměmi eurozóny a dalších administrativních nákladů, které jsou s eurem spojeny (zabezpečení kurzového rizika, poplatky za platební styk, poplatky za směnu cizí měny, zjednodušení účetnictví...) Možné přínosy zavedení eura mohou vést k poklesu reálných úrokových sazeb a tím i nákladů dluhu, vyššímu přílivu stabilnějšího makroekonomického prostředí, vyšší transparentnosti cen a odstranění kurzového rizika se zeměmi eurozóny. Náklady na zavedení eura pro podnikový sektor spočívají především v úpravě a nastavení podnikových informačních systémů na euro. Tato skupina nákladů představuje podle odhadů zhruba 60% celkových nákladů na zavedení eura. K dalším nákladům patří informační a osvětová kampaň pro dodavatele i odběratele, školení, tvorba nových ceníků a informačních materiálů apod. Shrnutí hlavních přínosů a výdajů je zaznamenáno v Tabulce 1 a 2.

Vzhledem k vysoké míře propojení české ekonomiky s eurozónou bude obecně dopad zavedení eura na české podniky velmi pozitivní a hlavním přínosem bude odstranění kurzového rizika. Přínos zavedení eura pro konkrétní podniky závisí na míře zapojení do obchodních a kapitálových transakcí s eurozónou. Přínosy zavedení eura pro podnikový sektor, na rozdíl od nákladů, budou navíc realizovány po celou dobu od jeho zavedení – viz obrázek 4. (Lacina et al., 2007)

Obr. 4 Charakter výnosů a nákladů podnikového sektoru spojených se zavedením eura

Pramen: Lacina et al., 2007 (vlastní zpracování)

Tabulka 1 Přínosy zavedení eura podnikovému sektoru

Konkrétní přínos	Druh působení	Vliv na velikost nákladů	Dopad na podn. sektory	Síla vlivu
Eliminace kurzového rizika	Jistý přínos, stálý, přímý a okamžitý dopad	Míra obchodního a kapitálového kontaktu s eurozónou, směr a rozsah pohybu kurzu, podíl eura na obrátu zahr. obch.	Podniky se zahraničními operacemi v EUR	Silný vliv
Eliminace nákladů na zabezpečení kurzového rizika (tzv. hedging)	Jistý přínos, stálý, přímý a okamžitý dopad	Míra transakcí zabezpečených proti kurz. pohybu, druh hedgových instrumentů, cena a náklady hedgingu	Spiše velké korporace používající pro hedging měnové opce, pak malé a stří. podniky	Malý vliv
Úspora nákladů zahr. platebního styku	Jistý přínos, stálý, přímý a okamžitý dopad	Vliv hlavně u sum převyšujících výši tzv. europlatby (nad 50 000 EUR)	Podniky se zahraničními operacemi v EUR	Malý / střední vliv
Eliminace nákladů na směnu valut / deviz a jiných transakčních nákladů	Jistý přínos, stálý, přímý a okamžitý dopad	Podíl hotovostních a bezhotovostních transakcí	U valut pro všechny podniky s hotovostními operacemi (např. zahr. diety), u deviz minimální vliv	Malý vliv
Eliminace nákladů za vedení více účtů	Jistý přínos, stálý, přímý a okamžitý dopad	Poplatky za vedení účtů (především hotovostní výběry a vedení účtů)	Podniky se zahraničními operacemi v EUR	Malý vliv
Zjednodušení účetnictví	Jistý přínos, stálý, přímý a okamžitý dopad	Zjednodušení účet. operací se zahraničím	Podniky se zahraničními operacemi v EUR	Malý / střední vliv
Vyšší transparentnost cen	Jistý přínos, možný, dočasný a střednědobý dopad	Může vést k růstu poptávky po českých produktech a vyššímu růstu HDP	Celý podnikový sektor	Možný malý / střední vliv
Stabilní měna pro podnikatelská rozhodnutí a menší riziko vyplývající z vnějšího prostředí	Možný přínos, stálý, nepřímý a střednědobý dopad	Odpad kurzového a úrokového rizika umožní lépe plánovat a činit podn. rozhodnutí – teoreticky vyšší příliv PZI a vliv na růst HDP, menší expozice cizoměnovému prostředí	Celý podnikový sektor	Možný střední vliv
Pokles nákladů na financování podniků a lepší přístup na kapitálové trhy eurozóny	Možný přínos, stálý, přímý a střednědobý dopad	Možný mírný pokles úr. sazeb; v případě vyšší inflace, možné nižší reálné úrokové sazby	Podniky s pohyblivě úročeným dluhem	Možný malý / střední vliv

Pramen: Lacina et al. (vlastní zpracování)

Tabulka 2 Náklady zavedení eura na podnikový sektor

Druh nákladu	Druh působení / nákladů / celkový dopad	Vliv na velikost nákladů	Dopad na podn. sektory	Dopad podle velikosti podniku
Náklady na úpravu informačních systémů (IT)	Konverze IT systémů na euro včetně vazeb mezi nimi Aktualizace softwaru, náklady přeprogramování, zaškolení uživatelů <i>Dopad silný</i>	Počet jednotlivých informačních systémů a vazeb mezi nimi, standardní software versus software na míru, personální náklady na přeprogramování, podíl externích poradců a jejich sazby	Vyšší dopad na podniky se softwarem šitým na míru	Vyšší absolutní náklady u velkých podniků, relativní náklady (k obratu) vyšší u menších podniků
Informační a osvětová kampaň	Poskytnutí informací dodavatelům, odběratelům a vlastním zaměstnancům Náklady na poštovné, tisk, materiál, tvorbu podkladů, školení, dočasně vyšší kapacita call centra <i>Dopad střední</i>	Počet dodavatelů, odběratelů a zaměstnanců, počet tiskovin a podíl elektronického rozesílání informací, podíl externích poradců a vlastních zaměstnanců na tvorbě podkladů a provádění školení, sazby ext. poradců	Všechny sektory celoplošně, vyšší absolutní dopad u podniků s velkým počtem zákazníků (např. telekomunikace, rozvod elektřiny, vody, plynu, bankovníctví, maloobchod, dopravci, apod.)	Vyšší absolutní náklady u velkých podniků s velkým počtem dodavatelů a odběratelů, relativní náklady (k obratu) vyšší u menších podniků
Tvorba nových ceníků, sazebníků, infomateriálů a katalogů	Konverze starých korunových cen, opětovná marketingová tvorba tzv. baťovských cen Náklady na tvorbu vnitropodnikové směrnice, personální náklady <i>Dopad malý / střední</i>	Počet produktů a struktura produktového portfolia, interní personální náklady versus externí poradci, sazby ext. poradců	Všechny sektory celoplošně, vyšší dopad u podniků s širokým produktovým portfoliem (např. maloobchod)	Vyšší absolutní náklady u velkých podniků s širokým portfoliem, relativní náklady (k obratu) vyšší u menších podniků s širokým portfoliem
Nevhodně nastavená výše přepočítacího koeficientu	Možný problém / náklad s nevhodně nastaveným kurzem (příliš silný kurz) Náklad ve formě znevýhodnění vývozu, poklesu zisku <i>Možný dopad střední / silný</i>	Velikost odchylky přepočítacího koeficientu od rovnovážné úrovně, podíl vývozu a jiných eurových transakcí na tržbách / bilanční sumě podniku	Podniky vystavené obchodnímu a kapitálovému kontaktu s eurozónou, hlavně podniky zpracovatelského průmyslu a podniky v zahraničním vlastnictví	Vyšší absolutní náklady u velkých podniků, relativní náklady (k obratu) vyšší u menších podniků
Nevhodně nastavené úrokové sazby jednotné měnové politiky ECB	Možný problém / dodatečný náklad Náklad ve formě vyšších úrokových sazeb <i>Možný dopad střední</i>	Rozsah zadlužení podniku, podíl pohyblivě úročeného dluhu, velikost odchylky úrokové sazby od rovnovážné úrokové sazby ⁵² , podíl bankovních úvěrů	Největší dopad na zadlužené podniky s vysokým podílem pohyblivě úročeného bankovního dluhu	Větší dopad na malé a střední podniky
Tlak odborů na růst mezd	Možný problém Náklad ve formě vyšších mezd <i>Možný dopad střední</i>	Podíl mezd na nákladech podniku, síla odborů	Největší dopad na služby	celoplošně

Pramen: Lacina et al. (vlastní zpracování)

4.4 Dopad zavedení eura na obyvatele

Přijetí společné měny euro je u všech kandidátských zemí vázáno na plnění maastrichtských konvergenčních kritérií, jejichž součástí je i povinnost setrvat v měnovém režimu ERM II (Exchange rate mechanism) po dobu nejméně dvou let. O vstupu do ERM II rozhoduje v ČR vláda, přičemž toto rozhodnutí je vázáno na společné doporučení Ministerstva financí ČR a České národní banky v každoročně zpracovávaných analýzách týkajících se plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou. Výsledky těchto studií jsou předkládány vládě.

Tato pravidla přístupu ČR k měnové integraci byla ukotvena v roce 2003 ve Strategii přistoupení ČR k eurozóně. Jde o dokument, ve kterém se shrnují základní východiska procesu integrace do měnových struktur a diskutují se očekávané pozitivní dopady a rizika plynoucí ze společné měny. Hlavním bodem dokumentu je definování přístupu ke kurzovému konvergenčnímu kritériu, který kandidátské zemi ukládá povinnost zafixovat národní měnu k euru v režimu ERM II. Vláda a ČNB se v dokumentu shodly, že účast v ERM II nevede, na rozdíl od vstupu do měnové unie, k odstranění rizika měnových turbulencí. Z tohoto důvodu se nedoporučuje setrvat v tomto mechanismu po delší než dvouleté období, které je nezbytné pro posouzení stability měny. Česká měna by neměla být zafixována k euru dříve, než budou splněny podmínky pro plnění ostatních konvergenčních kritérií a česká ekonomika se bude jevit dostatečně sladěna i po stránce reálných kritérií.

Strategie z roku 2003 pracovala s uvažovaným termínem vstupu ČR do eurozóny mezi roky 2009 až 2010. Avšak v roce 2006 nebyly vytvořeny dostatečné podmínky pro plnění fiskálních kritérií v rámci uvažovaného horizontu a původně plánovaný rok 2010 musel být pro vstup ČR do eurozóny odložen. V září 2007 byla vládou schválena aktualizovaná Eurostrategie, která navazuje na původní a již neoznačuje žádný konkrétní termín vstupu ČR do eurozóny. Ten by se měl uskutečnit až po naplnění podmínek pro plnění stanovených kritérií, tedy po konsolidaci veřejných financí a po posílení pružnosti české ekonomiky.

4.4.1 Přejchod na euro – fixně stanovený přepočítací koeficient

Přejchod na evropskou společnou měnu se uskuteční pomocí fixně stanoveného *přepočítacího koeficientu*. Přepočítací koeficient je kurz mezi národní měnou a eurem, který se použije při všech transakcích v rámci přechodu na euro. Je ukotven v národní legislativě a je vázaný na jakýkoliv přepočet z národní měny do eura a naopak. Tento koeficient je vždy vyjádřen množstvím národní měny za euro a stanoven na šest platných číslic (např. 40,3399 BEF/EUR či 1,95583 DEM/EUR). Inverzní koeficienty (v tomto případě 0,02479 EUR/BEF či 0,51129 EUR/DEM) se nesmí při přepočtech používat.

Určen bude poté, co dojde ke kladnému vyjádření Evropské komise ohledně plnění maastrichtských konvergenčních kritérií ze strany kandidátského státu. Evropská komise následně vydá doporučení radě EU na zrušení výjimky pro zavedení eura. Přepočítací koeficient určí Rada EU asi 6 měsíců před oficiálním zavedením eura v daném členském státě ucházejícím se o zavedení společné měny. Přepočítací koeficient je používán ve všech transakcích při přechodu na společnou měnu. Přepočtená částka je pak podle pravidel zaokrouhlena na nejbližší eurocent.

Důležitým měřítkem pro určení přepočítacího koeficientu je výše *centrální parity* v měnovém režimu ERM II. Ta není určena na základě jednostranného rozhodnutí centrální banky kandidátské země, ale uvnitř Výboru ERM II, který je složen ze zástupců členských zemí EU a evropských institucí. Centrální parita je hodnota národní měny ve vztahu k měně zahraniční, kterou banka garantuje v systému pevných měnových kurzů. Nejčastěji se vyskytují režimy, které bance dovolují procentuální odchýlení (např. 2,25%). Takto je nastaven také režim ERM II. Existují ale země, jimž jejich měnové režimy nedovolují žádnou odchylku (např. Estonsko, Litva, Bulharsko). O výši centrální parity rozhodují evropské instituce spolu se zainteresovanou zemí. V rámci ERM II může jako u jiných fixních měnových režimů docházet k úpravám prostřednictvím revalvace či devalvace centrální parity. Hodnocení centrální parity je z hlediska maastrichtského kurzového kritéria asymetrické. Zatímco revalvace byla v minulosti tolerována, na devalvací se hledí negativně.

Žádost o vstup do ERM II podává kandidátská země předsedovi Rady ministrů hospodářství a financí (ECOFIN). Tato rada schvaluje hospodářské, finanční a měnové záležitosti a setkávají se v ní ministři a guvernéři národních centrálních bank. O žádosti je informován předseda Hospodářského a finančního výboru (EFC) a jeho sekretariát. Je svolán Výbor ERM II. Cílem jednání je dosažení shody ohledně nastavení centrální parity

mezi národní měnou kandidátské země a eurem a vymezení šíře fluktuačního pásma v režimu ERM II. *Fluktuační pásmo* se vymezuje procentním odchýlením od centrální parity. Měnový kurz se může v rámci stanoveného pásma pohybovat libovolně na základě poptávky a nabídky po dané měně na devizových trzích. Okraje intervalu určují horní a dolní hranici pro povinné intervence centrální banky.

U zemí, které před vstupem do ERM II využívaly některý z typů fixního měnového režimu vázaného na euro, je rozhodnutí o nastavení centrální parity jednodušší. Lze totiž u nich pokračovat ve stejné úrovni parity. Členské země s fixním kurzovým režimem (např. Estonsko, Litva, Lotyšsko, Slovinsko, Malta a Kypr) po vstupu do EU dlouho neváhaly a připojily své měny k režimu ERM II. Naopak situace u zemí jako je ČR, která opustila fixní kurzový režim po měnové krizi v roce 1997, je naprosto odlišná. ČNB nechává o té doby vyvíjet kurz na základě nabídky a poptávky, přičemž v minulosti byly zaznamenány intervence banky na devizovém trhu pro usměrnění vývoje české koruny. Vzhledem k jejich nákladnosti k nim docházelo jen zřídka a od roku 2002 banka v prospěch či neprospěch měny přímo nezasahovala.

Stejně na tom bylo i Slovensko. To uplatňovalo do roku 1998 režim řízeného plovoucího kurzu a vstup do ERM II v roce 2005 pro něj znamenal přehodnocení kurzové politiky. Centrální parita při vstupu do ERM II byla nastavena na aktuální tržní hodnotě měnového kurzu a od něj pak bylo odvozeno fluktuační pásmo $\pm 15\%$.

4.4.2 Forma přepočítacího koeficientu a dopady na zaokrouhlování při přechodu na euro

Přepočítací koeficient bude stanoven s přesností na šest číslic, což v případě ČR znamená, že za desetinou čárkou budou pravděpodobně další čtyři číslice. To by se mohlo zdát zbytečné vzhledem k tomu, že nejmenší jednotkou české měny je koruna. Avšak toto pravidlo bylo zavedeno proto, aby se přepočty z národní měny na euro realizovaly s co největší přesností a nedocházelo k narušení vztahu mezi cenami vyjádřenými v různých měnových jednotkách.

Uvažujme dvě varianty přepočítacích koeficientů 27,4500 CZK/EUR a 27,5499 CZK/EUR (viz Tabulka 3). Obě tyto hodnoty by se při přepočtu 1 EUR na CZK a po zaokrouhlení na dvě desetinná místa rovnaly 27,50 CZK/EUR. Takto může být ovšem upravena pouze finální přepočtená částka, nikoliv však přepočítací koeficient. Z toho vyplývá, že při přepočítávání z české koruny do eura jsou konečné částky přepočtené podle

odlišných přepočítacích koeficientů u malých hodnot stejné. Rozdíly se začínají projevovat až od vyšších hodnot. Ve výše uvedeném případě od padesáti korun výše. U dvou tisíc českých činí tento rozdíl mezi dvěma odlišnými kurzy 26 eurocentů. (Lacina et al., 2007)

Tabulka 3 Dopady zaokrouhlování

CZK/EUR	27,4500	27,5499	rozdíl
	1	2	3=1-2
	Přepočet na €		
0,50 Kč	0,02	0,02	0,00
1,00 Kč	0,04	0,04	0,00
2,00 Kč	0,07	0,07	0,00
5,00 Kč	0,18	0,18	0,00
10,00 Kč	0,36	0,36	0,00
20,00 Kč	0,73	0,73	0,00
50,00 Kč	1,82	1,81	0,01
100,00 Kč	3,64	3,63	0,01
200,00 Kč	7,29	7,26	0,03
500,00 Kč	18,21	18,15	0,06
1000,00 Kč	36,43	36,30	0,13
2000,00 Kč	72,86	72,60	0,26

Pramen: Lacina et al., 2007 (vlastní propočty)

4.4.3 Rizika spojená s nastavením přepočítacího koeficientu

Nastavení přepočítacího koeficientu, které by neodpovídalo vývoji reálné ekonomiky, představuje pro kandidátskou zemi určité riziko. Nadhodnocený přepočítací koeficient ve vztahu k rovnovážnému kurzu by vedl ke ztrátě konkurenceschopnosti českých výrobců a vývozců a měl by negativní dopad do produktu a zaměstnanosti. Výrobcům by vzrostly ceny vstupů a jejich zboží by se na mezinárodním trhu stalo dražším, tedy méně konkurenceschopným a poptávaným. Podhodnocený kurz by mohl vést k přehřívání ekonomiky, tehdy by naopak české zboží bylo ve srovnání se zahraničním natolik levné, že by po něm rostla poptávka. Výrobci by se snažili poptávku za každou cenu uspokojit, rostla by zaměstnanost, ale ekonomika by se musela vyrovnat se svými

omezenými produkčními kapacitami, což by vedlo k růstu cen. Dalším negativním faktorem podhodnoceného kurzu je snížení hodnoty tuzemských finančních aktiv při jejich přepočtu na společnou měnu. Tato skutečnost by vedla k relativnímu zchudnutí v důsledku snížení kupní síly domácího obyvatelstva ve vztahu k zahraničí.

Riziko příliš podhodnoceného či nadhodnoceného přepočítacího koeficientu by v českých podmínkách mělo být minimalizováno současně nastaveným měnovým režimem (floating), který umožňuje měnovému kurzu vyvíjet se na základě vývoje reálné ekonomiky a tržních podnětů. Navíc režim ERM II, ve kterém bude muset být česká měna na čas zafixována, vymezuje široké pásmo pro pohyb měnového kurzu. Hlavní riziko představují spekulace na pohyb kurzu v období rozhodování o výši centrální parity v ERM II či finálního přepočítacího koeficientu, které však mohou být eliminovány přístupem evropských institucí k měnové integraci. Z toho vyplývá, že riziko nastavení přepočítacího koeficientu na významně podhodnocené nebo nadhodnocené úrovni je dle výše zmíněných argumentů minimalizováno.

Tabulka 4 Procentní vztah mezi příjmy a výdaji před a po zavedení eura, přepočítací koeficient: 27,1234 CZK/EUR

	Mzda	Nájemné	Relace nájemné/mzda (v %)
CZK	18 000,00	2 750,00	15,28
EUR	663,63	101,39	15,28

Pramen: Lacina et al. (2007)

Režimy měnových kurzů

Kurz měny je cenou jednotky cizí měny vyjádřenou v domácí měně (např. 27 CZK/EUR). Měnový kurz se zpravidla utváří na devizovém trhu na základě vyrovnání poptávky a nabídky dané měny. V kurzu se projevují i obtížně vyčíslitelné faktory, jako kvalita institucionálního prostředí, důvěryhodnost pro investory a očekávání budoucího vývoje. Důležitou roli hraje fiskální politika, výše zahraničního dluhu centrální vlády, ratingové hodnocení země i spekulativní vlivy.

Z hlediska determinace měnového kurzu je důležité, v jakém měnovém režimu daná měna funguje. Obecně rozlišujeme 2 typy kurzových režimů: plovoucí a fixní.

- V režimu *plovoucích kurzů* (floating) je kurz výsledkem interakce mezi nabídkou a poptávkou na devizovém trhu. Centrální banka do dění na devizovém trhu většinou nezasahuje. Pokud zasáhne, tak za účelem usměrnění vývoje měnového kurzu proti výraznému posílení či oslabení.
- V režimu *pevného kurzu* (peg) je domácí měna navázána na jinou měnu nebo více měn. Hodnotu kurzu k referenční měně stanovuje centrální banka a současně se tím zavazuje tuto hodnotu dlouhodobě udržet pomocí intervencí na devizovém trhu. Obvykle se spolu s centrální paritou určuje i flukтуаční pásmo, z kterého by se kurz měny neměl vychýlit. Do režimu pevných kurzů patří také ERM II.

Tabulka 5 Přepoččet na euro při různých úrovních přepočítacího koeficientu

CZK/EUR:	23,00	24,00	25,00	26,00	27,00
500 000 Kč	21 739 €	20 833 €	20 000 €	19 231 €	18 519 €

Pramen: Lacina et al., 2007

Čeští obyvatelé by se neměli s přijetím eura obávat zhoršení své kupní síly v důsledku znehodnocení úspor. Konverzí jedné měny do druhé by při respektování pravidel zaokrouhlování a přepočítání nemělo docházet k narušení původních cenových relací, čímž by kupní síla obyvatel ve vztahu k domácím cenám zůstala zachována, a to při jakékoliv úrovni přepočítacího koeficientu (viz. Tabulky 4, 5 a 6). Úspory občanů tak nemohou být znehodnoceny pouhým přechodem na jinou měnu.

Tabulka 6 Vztah příjmů a výdajů při různých úrovních přepočítacího koeficientu

	příjem: 50 000 Kč	výdej: 10 000 Kč	podíl příjmů na výdajích (v %)
23,00 CZK/EUR	2 174 €	435 €	20,0
27,00 CZK/EUR	1 852 €	370 €	20,0

Pramen: Lacina et al., 2007

Ovšem existují jistá rizika, která by se v kupní síle obyvatel mohla projevit. Prvním je nastavení přepočítacího koeficientu na úrovni výrazně odlišné od úrovně odpovídající reálné ekonomice. Vlivem současně nastavené kurzové politiky a zaběhnutých rozhodovacích procesů v EU by však toto riziko mělo být minimalizováno. Nelze také zcela přesně odhadnout budoucí chování prodávajících na trhu u neregulovaných cen, kteří v rámci zaokrouhlení dostanou do rukou nástroj přitlačit na cenu více než by odpovídalo propočtově. Avšak při respektování nastavených pravidel by k tomuto nemělo docházet ve velké míře.

Ke znehodnocování úspor po vstupu do eurozóny může ale docházet v souvislosti s procesem cenového vyrovnání, které by se projevovalo vyšší domácí inflací ve srovnání s průměrem eurozóny. Výsledkem by mohly být nízké reálné úrokové sazby a snižování reálné hodnoty úspor. Míra znehodnocení by závisela na nastavení úrokových sazeb v eurozóně a našem inflačním diferenciatu se zbytkem členských zemí. (Lacina et al., 2007)

4.5 Dopad zavedení eura na ekonomický růst

Ukazatele ekonomického růstu nám poskytují nejen informace o výkonnosti dané ekonomiky, ale v dlouhém období odráží především změnu životního standardu obyvatel. Se zvyšujícím se dlouhodobým ekonomickým růstem se bude zvyšovat příjem na obyvatele. Lidé v České republice budou moci spotřebovávat více statků a služeb, čímž poroste kvalita jejich života.

Projekt měnové unie, a tedy i zavedení společné měny, je pokračováním procesu evropské integrace, procesu prohlubování mezinárodní spolupráce a odbourávání bariér zahraničního obchodu. Mezi nejdůležitější přínosy patří zejména snížení transakčních nákladů, zlepšení transparentnosti cen a minimalizace kurzového rizika. Všechny tyto faktory přímo souvisí se zapojením ekonomiky do mezinárodně obchodních vztahů. Zavedení společné měny euro povede k efektivnější alokaci výrobních zdrojů mezi jednotlivými státy, k růstu objemu investic a zvýšení produktivity práce a dalších faktorů určujících dlouhodobý ekonomický růst.

4.5.1 Ekonomický růst v ČR a vybraná specifika související s přijetím společné měny euro

Ze stávajících členských států eurozóny je Česká republika jednou z mála zemí, která prošla transformací z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní. Za hlavní determinanty ekonomického růstu v České republice lze považovat investice, míru nezaměstnanosti, produktivitu výrobních faktorů, poptávkové a nabídkové šoky, cenovou hladinu, vnější stabilitu a hospodářskou politiku.

Investice a investiční cyklus – Míra investic představuje v České republice cca 30%. Investice nemají vliv pouze na dlouhodobý ekonomický růst, ale podílí se významným způsobem na hospodářském cyklu.

Míra nezaměstnanosti, produktivita práce a souhrnná produktivita výrobních faktorů – Míra nezaměstnanosti a produktivita výrobních faktorů má přímý vliv na dlouhodobý ekonomický růst a na zvyšování životní úrovně.

Poptávkové a nabídkové šoky – V souvislosti s procesem evropské integrace a začleněním ČR do eurozóny lze očekávat vyšší míru propojenosti hospodářského cyklu ČR s členskými zeměmi eurozóny. Pravděpodobnost vzniku poptávkových a nabídkových šoků v ekonomice by se tak měla v dlouhém časovém horizontu snižovat. V současnosti patří ČR k zemím s nízkou až nevýznamnou korelací poptávkových a nabídkových šoků.

Vývoj cen zboží, služeb a aktiv – Cyklické výkyvy v cenách zboží jsou častým faktorem ovlivňujícím ekonomickou aktivitu země. Náklady spojené s rozkolísaností cen zboží, služeb a aktiv (např. znehodnocování vkladů, zvýšení rizikovosti podnikatelského prostředí, znehodnocení měny, růst transakčních nákladů) lze shrnout do jediného faktoru v podobě snížení efektivity alokace výrobních zdrojů v ekonomice, což má za důsledek snížení dlouhodobého ekonomického růstu.

Vnější rovnováha a zahraniční obchod – V souvislosti s vnější rovnováhou ekonomiky a přínosy v podobě zvýšení čistých výnosů lze předpokládat pozitivní dopad zavedení eura na dlouhodobý ekonomický růst, tedy i kvalitu života obyvatel ČR. Za náklad spojený s vnější ekonomickou rovnováhou lze jednoznačně označit ztrátu autonomie kurzové politiky centrální banky. Česká republika vykazuje vysokou produktivitu výrobních faktorů a růst HDP překračuje v ČR dlouhodobě průměrný růst HDP v eurozóně. Obě tyto skutečnosti mají významný vliv na trvalé posilování měnového kurzu CZK vůči EUR. Ztráta autonomie kurzové politiky a zafixování měnového kurzu na euro tak nelze

jednoznačně označit za náklad, ale spíše za přínos. Dlouhodobý trend posilování měnového kurzu CZK vůči EUR má negativní dopad na vnější rovnováhu a čistý výnos. Přijetí společné měny a začlenění ČR do eurozóny by měl mít, z pohledu ztráty autonomie v oblasti kurzové politiky pravděpodobně pozitivní vliv na dlouhodobý ekonomický růst.

4.5.2 Příspěje zavedení eura k dlouhodobému ekonomickému růstu v ČR?

Přijetí společné měny představuje pro Českou republiku zlomový okamžik. Změnu, která se významně projeví na finančních trzích, nebude mít dopad pouze na velké exportující společnosti, ale dotkne se výrazně i obyvatel České republiky. Tato změna by na základě předpokladů měla mít vliv hlavně na efektivitu fungování všech trhů v ČR, a tedy na efektivitu využití výrobních zdrojů (především práce a kapitálu), jejich produktivitu i přerozdělování příjmů z těchto zdrojů.

Pokud bychom potlačili veškerá pozitivní očekávání vyplývající ze zavedení společné měny a neuvažovali bychom s žádnými přínosy, ale naopak s maximalizací nákladů, nelze předpokládat ani změnu v produktivitě výrobních faktorů ani v množství investic, které primárně ovlivňují dlouhodobý ekonomický růst. Přidá-li se k tomu případné jednorázové zvýšení inflace, ve spojení se ztrátou autonomie měnové politiky, je třeba očekávat negativní vliv zavedení eura nejen na dlouhodobý ekonomický růst, ale také na nezaměstnanost. (Lacina et al., 2007)

Případné nepřijetí společné měny by nenaplnilo očekávaná rizika i negativní důsledky v souvislosti s výskytem asymetrických šoků (např. zvýšení inflace pouze v ČR) a ztrátou autonomie měnové politiky. Uvedená skutečnost by mohla negativně působit na důvěryhodnost naší země jako celku, ale především našich firem účastnících se mezinárodně obchodních vztahů. V důsledku toho by mohlo dojít k poklesu investic a nárůstu vnější nerovnováhy platební bilance.

Pokud bychom naopak přijali závěry vyplývající z optimistické varianty dopadu změny na dlouhodobý ekonomický růst. Zvýšení otevřenosti ekonomiky přispívá k růstu čistého vývozu. K růstu čistého výnosu také může významným způsobem přispět zafixování české koruny na euro, a tím zabránění jejímu dalšímu zhodnocování. Zavedení společné měny zejména prostřednictvím transparentnosti cen zvyšuje efektivitu využití výrobních faktorů, a tedy i jejich produktivitu. V důsledku pak lze očekávat nejen zvýšení dlouhodobého ekonomického růstu, ale také snížení nezaměstnanosti a zvýšení reálných příjmů obyvatel ČR. Tento závěr je podmíněn zachováním cenové stability, což je

primárním cílem Evropské centrální banky, která jako silná a důvěryhodná měnová instituce má ke splnění tohoto cíle reálné předpoklady. (Lacina et al., 2007)

Přijetí společné měny euro nebude mít pravděpodobně negativní vliv na přizpůsobení reálných příjmů obyvatel ČR průměrným příjmům členských států eurozóny. Naopak, i když nevýznamně, začlenění ČR do eurozóny by mělo přispět k dlouhodobému ekonomickému růstu.

4.6 Dopady na daňový systém ČR

Při zavádění eura platí princip nepoškození občana, tzn., že zaokrouhlování částek při přepočtu na euro se obecně provádí ve prospěch občana. Problematikou zaokrouhlování při přechodu na euro se zabývá nařízení Rady (ES) č. 1103/97 ze dne 17. června 1997 o některých ustanoveních týkajících se zavedení eura. Na jeho základě se poplatky státu a daně zaokrouhlí při přepočtu na euro směrem dolů, naopak vratky daní, částky výnosů daní zasílané příjemcům dle rozpočtového určení daní a platby státu občanům se zaokrouhlí nahoru. V případě plateb pokut, penále a jiných plateb sankčního charakteru budou aplikována standardní pravidla zaokrouhlování. (Lacina et al., 2007)

Praktické dopady vstupu do eurozóny na českou daňovou a účetní legislativu

V rámci účetní a daňové legislativy bude nutno provést dílčí změny, a to zejména v ustanoveních týkajících se měny a ustanoveních, které stanovují určité limity nebo daňové slevy, bonusy či nezdanitelné částky, vyjádřené v českých korunách. Účetnictví se v roce před vstupem ČR do eurozóny povede v českých korunách. Dle Národního plánu zavedení eura v ČR budou mít účetní jednotky v roce před vstupem do eurozóny povinnost sestavit účetní závěrku jak v českých korunách, tak v eurech, dle přepočítacího koeficientu. Minulá účetní období se budou vykazovat pouze v českých korunách. Daňová přiznání se za zdanitelné období roku před vstupem do eurozóny budou podávat v českých korunách, neboť za toto období se ještě stále budou nezdanitelné částky, daňové slevy či bonusy uplatňovat v korunách.

Bude nutné učinit změny v účetní a daňové legislativě, kde se vyskytují jednak částky v české měně nebo pojem česká měna vůbec. Zákona o účetnictví se týká především pojem česká měna, neboť účetní jednotky nadále nebudou účtovat v české měně. Daňové oblasti se týká především přepočtení zákonem stanovených částek eura. Zejména v oblasti daně z příjmů nebude moci dojít k pouhému přepočtu přepočítacím koeficientem, ale u

každého konkrétního případu bude muset být posuzováno např. zda je částka po přepočtu dělitelná 12 apod. Je třeba učinit v daňové a účetní legislativě určitá opatření, která by se ale neměla dotknout negativně občanů, neboť při zavádění eura platí princip nepoškození občana. Jediným nákladem, který podnikajícím subjektům v souvislosti se vstupem do eurozóny vznikne, je aktualizace účetních a daňových softwarů na měnu euro.

Zavedení eura nemá z hlediska ekonomické teorie a empirických výsledků na daňovou oblast přímý vliv. Z hlediska ekonomie nejsou uváděny zákonitosti, které by bezprostředně při změně měny způsobily změnu daní v makroekonomických či mikroekonomických aspektech. Daňová politika je tedy z tohoto pohledu autonomní.

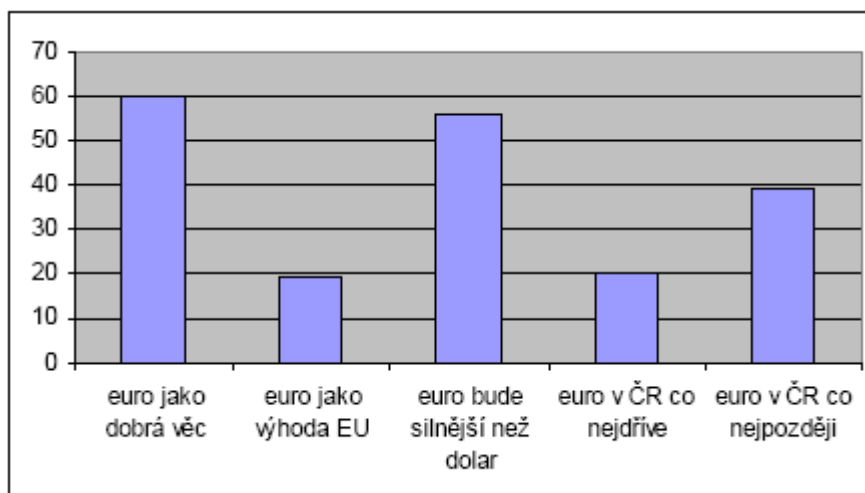
Lze předpokládat, že zavedení eura v ČR by nemělo být provázeno růstem daňového zatížení, neboť k této situaci v praxi u států vstupujících do eurozóny nedošlo. Fiskální pravidla eurozóny kladou na daňovou politiku v krátkodobém horizontu požadavek, který je standardně kladen na daňovou politiku ve střednědobém horizontu, a to je omezování rozpočtových výdajů. Z hlediska fiskálního cílování je hlavním úkolem omezit výdajovou stránku veřejných rozpočtů. (Lacina et al., 2007)

4.7 Veřejné mínění a euro

Evropská komise měří postoje veřejnosti k euru v zemích eurozóny od roku 2000. V letech 2000 a 2001 byl počet lidí očekávajících problémy přibližně stejný jako počet těch, kdo se zavedení nové měny nebál. Lidé většinou hledali informace v bankách. S blížícím se datem přechodu na společnou měnu, začal se počet těch, kdo vnímali euro jako obecně pozitivní převažovat. Rostl ale také počet těch, kteří se obávali, že dojde k podvodům s cenami. Při vyhodnocení názorů veřejnosti v období těsně po zavedení nové měny se ukazuje, že v první fázi lidé velmi oceňují zavedení dvojích cen. (Lacina et al., 2007)

V případě eura a České republiky ukazují výsledky průzkumů z roku 2007 následná data. Jak je vidět v Grafu 1 jen málo Čechů řadí mezi kladné důsledky evropské integrace euro (19%). Nadpoloviční většina lidí si myslí, že za padesát let bude euro silnější než dolar (56%). Celkově má euro, evropská měnová a hospodářská unie podporu 60% Čechů a tato podpora se zdá být stabilní (45% je rádo, že euro nahradí korunu, 47% ne). Přesto jen 20% Čechů si přeje euro zavést co nejrychleji a celých 39% co nejpozději. (Lacina et al., 2007)

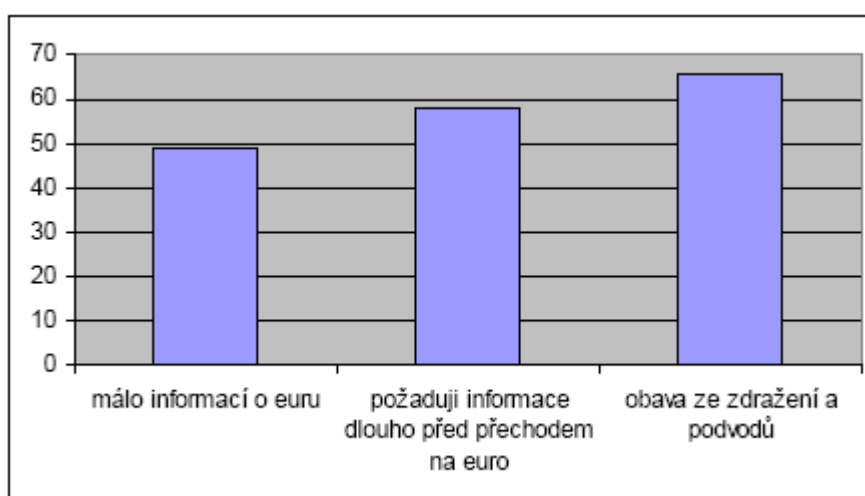
Graf 1 Obecné postoje obyvatel ČR (2007)

Pramen: Eurobarometr

Podle výsledků zaznamenaných v Grafu 2 patří Češi mezi novými členskými zeměmi k občanům s nejvyšší znalostí euro bankovek (83%). 54% Čechů se domnívá, že se mohou rozhodnout do eurozóny nevstoupit, i když to předvstupní smlouva neumožňuje. 49% Čechů si myslí, že jsou informováni dobře a 49%, že špatně. Češi většinou požadují, aby začali získávat informace několik let před přechodem (co nejdříve nebo několik let před přechodem 58%). Nejvíce se přitom obávají zdražení a podvodů při převodech cen z eur na koruny (66%). (Lacina et al., 2007)

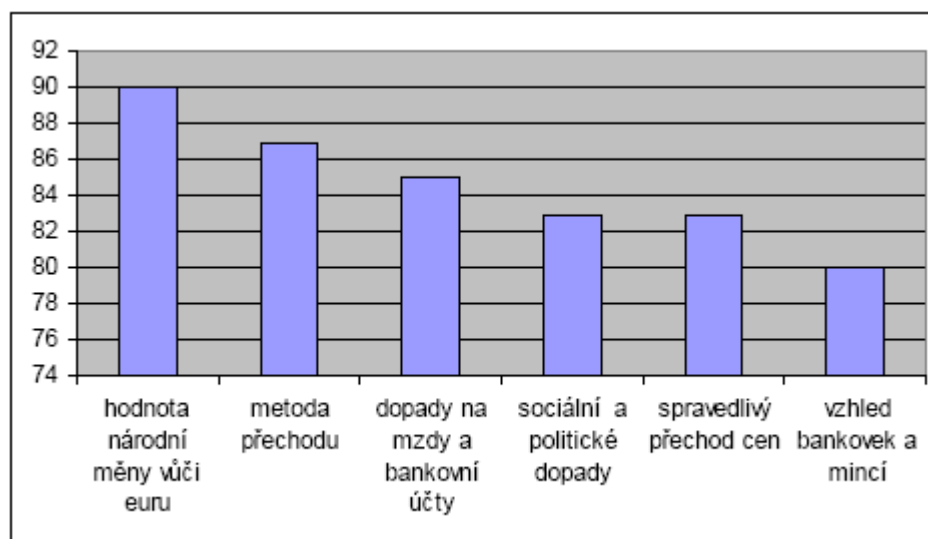
Graf 2 Češi a informace (2007)

Pramen: Eurobarometr

„Občané požadují co nejširší rozsah podávaných informací, i když s malou převahou požadavku na poučení o vzhledu bankovek a mincí. Mezi hlavní témata patří hodnota národní měny vůči euru (90%), informace o metodě přechodu na euro (87%), dopady na mzdy a bankovní účty (85%), sociální a politické dopady, záruka spravedlivého přechodu cen (83%) a vzhled bankovek a mincí (80%) (viz Graf 3)“ (Lacina et al., 2007)

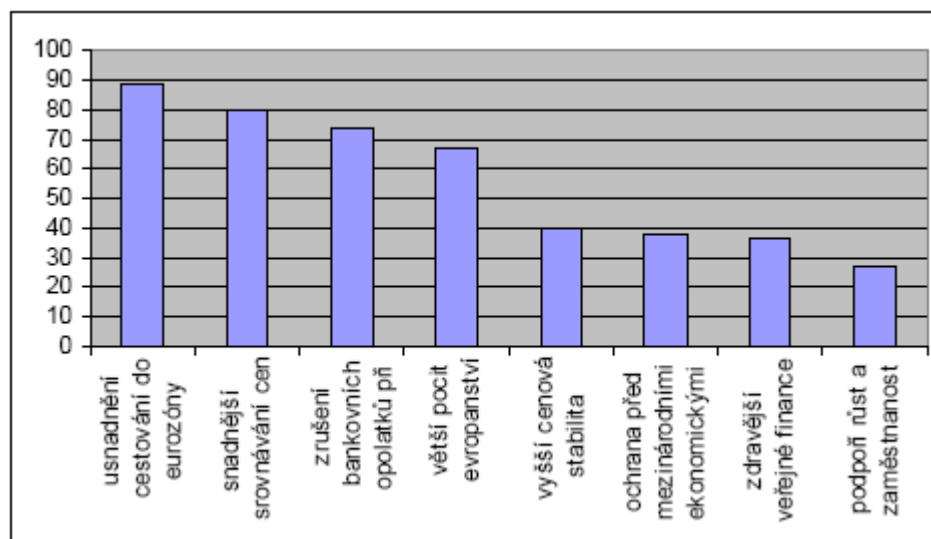
Graf 3 Jaké informace Češi požadují nejvíce?

Pramen: Eurobarometr

Mezi výhody spojené s eurem (viz Graf 4) většina občanů řadí usnadnění cestování do zemí eurozóny (89%), jednodušší nakupování v zemích eurozóny a srovnávání cen (80%) či zrušení poplatků v zemích eurozóny (74%). S tím že zavedení eura přinese vyšší cenovou stabilitu souhlasí 40% lidí. V České republice je více těch, kdo nevěří, že euro přinese zdravější veřejné finance. Jen 38% Čechů si myslí, že euro může ekonomiku ochránit před mezinárodní ekonomickou krizí nebo zmírnit její dopady. 27% lidí se domnívá, že euro podpoří ekonomický růst a zaměstnanost. Stále roste počet těch, kteří nevěří v kladný vliv eura na zaměstnanost a růst ekonomiky. Češi nejvíc ze všech nových členských zemí věří, že jim euro dá větší pocit evropanství (67%). (Lacina et al., 2007)

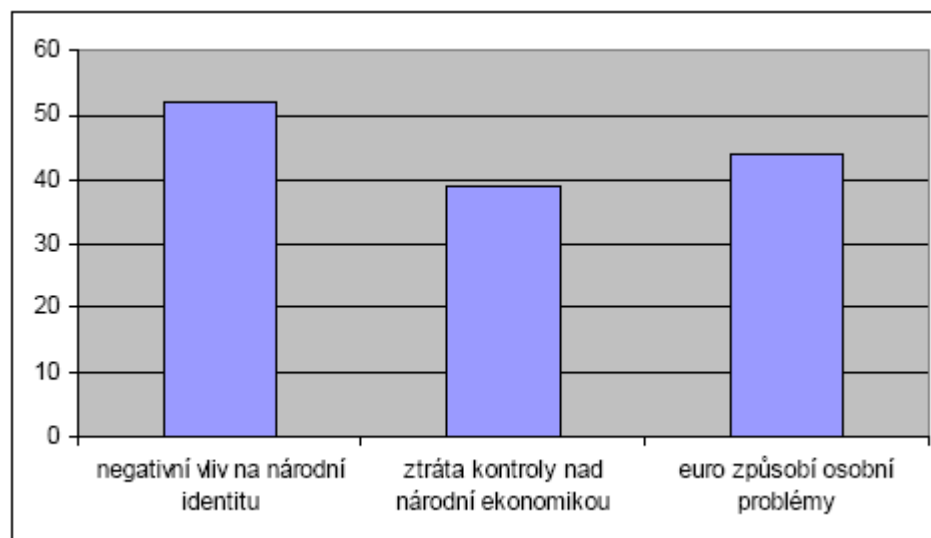
Graf 4 Jaké výhody spojují Češi se zavedením eura v ČR?

Pramen: Eurobarometr

Podle Grafu 5 se Češi částečně obávají ztráty kontroly nad národní ekonomikou (39%) a celých 52% z nich se obává, že přechod na euro negativně ovlivní jejich národní identitu. Téměř stejný počet si myslí, že jim přechod způsobí osobní problémy.

Graf 5 Očekávané problémy s přijetím eura v ČR

Pramen: Eurobarometr

5. ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo analyzovat proces zavedení společné měny euro v ČR, porovnat možné výhody i nevýhody přechodu na společnou měnu v České republice a popsat dopady, jaké tato změna na naši republiku může mít. Ve své práci jsem se snažil stručně objasnit celou problematiku Evropské měnové unie a zavedení jednotné evropské měny. Domnívám se, že se mi to podařilo a cíl práce, stanovený v jejím úvodu, jsem splnil. Práce na tomto úkolu mi přinesla mnoho nových poznatků. Sám jsem se v problematice přechodu na euro příliš neorientoval, proto jsem rád, že jsem si tímto způsobem mohl rozšířit své znalosti.

Ze zjištěných informací vyplývá, že zavedení eura v ČR bude mít především pozitivní důsledky. První fáze tohoto přechodu, bude náročná z hlediska finančních nákladů, avšak ta nebude trvat dlouho. Naopak přínosy, které vzniknou, budou dlouhodobé a významné. Náš stát se více začlení do evropského systému a bude v něm mít silnější postavení. Životní úroveň občanů by se měla zvýšit a podniky budou mít šanci lépe uspět na zahraničním trhu. Společná měna znamená větší pokrok v evropské integraci. Euro se stalo v některých oblastech nepoužívanější měnou. Přináší transparentnost a srovnatelnost cen. Používání nové měny znamená také výrazné snížení řady transakčních nákladů. Počínaje snížením nákladů souvisejících s poplatky za vedení účtů, odpadnutí nákladů na poplatky za dosavadní směnárenské operace. Euro je měnou velkého a likvidního finančního trhu, který největším na světě a reprezentuje světově nejvýznamnější kulturní i ekonomickou oblast. Neomezený pohyb kapitálu však může přinést nebezpečí přelévání zdrojů z oblastí s nižší produktivitou do oblastí, kde je produktivita vyšší. Další nevýhodou je to, že směnný kurz a úrokové sazby nebude možné používat jako nástroj obchodní a měnové politiky.

Češi od eura očekávají, že jim dá větší pocit evropanství, zajistí cenovou stabilitu, ochrání zemi před negativními dopady mezinárodních krizí, zlepší ekonomický růst a zaměstnanost. Jako hlavní negativní dopady zmiňují Češi zvýšení cen, zneužívání a podvody při převodu cen, osobní nepříjemnosti, ztrátu části národní identity, či ztrátu kontroly nad národní ekonomikou. Češi jsou navíc přesvědčeni, že většina jejich okolí je proti euru, což vytváří negativní společenskou náladu. Velká část z nich se informuje mezi rodinou, přáteli, kolegy a své postoje formuje podle svého nejbližšího okolí.

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

- Czesaný, S.: Euro – postup a důsledky zavádění nové měny pro banky, podniky a občany, Praha: Profess Consulting, 2001
- Kol. autorů: Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR, Brno: centrum pro studium demokracie a kultury, 2008
- Lacina, L. a kol.: Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, Brno: Výzkumné centrum PEF, MZLU v Brně, 2007
- (<http://www.euroskop.cz/323/464/clanek/menova-unie---pro-a-proti/>)
- (<http://www.euroskop.cz/318/458/clanek/euro---zakladni-informace/>)
- (<http://www.euroskop.cz/318/458/clanek/evropska-mena/>)
- (<http://www.bankovkyeuro.cz/>)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Euromince	7
Obrázek 2 Eurobankovky	9
Obrázek 3 Vývoj inflace ve vybraných zemích eurozóny	17
Obrázek 4 Charakter výnosů a nákladů podnik sektoru spojených se zavedením eura	20

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Přínosy zavedení eura podnikovému sektoru	21
Tabulka 2 Náklady zavedení eura na podnikový sektor	22
Tabulka 3 Dopady zaokrouhlování	26
Tabulka 4 Procentní vztah mezi příjmy a výdaji před a po zavedení eura, přepočítací koeficient: 27,1234 CZK/EUR	27
Tabulka 5 Přepočet na euro při různých úrovních přepočítacího koeficientu	28
Tabulka 6 Vztah příjmů a výdajů při různých úrovních přepočítacího koeficientu	28

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Obecné postoje obyvatel ČR (2007)	34
Graf 2 Češi a informace (2007)	34
Graf 3 Jaké informace Češi požadují nejvíce?	35
Graf 4 Jaké výhody spojují Češi se zavedením eura v ČR?	36
Graf 5 Očekávané problémy s přijetím eura v ČR	36